

DELA VS KA POLITIKA

Štev. 102 • Maribor, četrtek, dne 5. septembra 1940 • Leto XV

v zvezi z organizacijo prehrane.

Dve akciji proti draginji

Glavni tajnik Društva narodov Avenol je, kakor smo že javili, odstopil in je 31. m. m. prenehal poslovati. Začasno bo vršil posle glavnega tajnika pomočnik glavnega tajništva Lester.

Ne odlašajmo, da nas dogodki

Organizacija preskrbe prebivalstva
najnujnejša zahteva časa

ne prehite

Organizacija preskrbe prebivalstva
najnujnejša zahteva časa

S tem smo hoteli v besedah demon-

Pri nas se mezde tudi nekoliko zvišujejo, toda premalo. Pri nas imamo pre-

Preskrba prebivalstva s potrebnimi in cenenimi potrebščinami je važen problem za vse prebivalstvo, ki živi od dela. Zato se mora tudi organizacija preskrbe nasloniti na prizadete, ker če se to ne zgodi, tudi preskrba ne more posloovati. Brez organizacije, to je, brez sodelovanja vseh življenjskih sil, ki so nam v takem primeru na razpolago, ne more biti dobre preskrbe. Tudi tukaj mora biti svobodno demokratično sodelovanje vseh!

Zveza med Anglijo in Zedinjenimi državami

Zedinjene države odstopijo 50 rušilcev v zameno za vojna oporišča na angleških otokih ob ameriški obali.

Ta dogovor, ki pomenja ožjo zvezo med Zedinjenimi državami in Anglijo, je bil objavljen točno na dan obletnice vstopa Anglije in Francije v vojno. S tem je še po-

sebej povdarjena važnost, ki jo pripisujejo temu dogovoru.

Koliko rušilcev ima sedaj Anglija?

Submitted by: _____

Roosevelt o pogodbi z Anglijo

V posebnem nagovoru v radiu pa je dejal ameriški javnosti, da naj se združi v skupnem boju za svobodo in demokracijo. Zedinjene države se nadejajo popolne zmage Anglije in bodo zato nudile Angliji vsó pomoč, razen odpošiljanja vojske v Anglijo oziroma na evropska bojišča.

Neprestani veliki boji v zraku

nad Anglijo in Nemčijo.

Angleži so bombardirali elektrarno pri Genovi, tovarno za Bosch-vžigalnike pri Leipzigu, nato Bayrische Motorwerke pri Monakovem in tovarne gumija v Hannovru ter vojaške objekte v Ludwigshafnu, Casselu itd. Porušen je bil most na reki Pijavi v Italiji. Razen tega so bila bombardirana letališča v Belgiji in na Nizozemskem. Letala so se vrnila vsa, razen enega.

Francoska kolonija Gabun nadaljuje vojno

Francoska kolonija Gabun v Afriki, ki ima velik vojaški pomen, se je priključila francoskemu narodnemu odboru v Londonu. Javljajo tudi, da se mu bo priključila kolonija Martinique v Ameriki.

Nemci o vojnih uspehih

Napadi na Anglijo so bili silno uspešni. V Londonu sploh ne pridejo več k počitku, ker se napadi nemških letal vrste en za drugim.

Nemci o bilanci vojne v prvom letu

Po nemški statistiki so nemška letala izvršila 3500 poletov v 220 dneh in na teh poletih vrgla 5 milijonov bomb v težini 75.000 ton. Potopili so 500 sovražnikovih ladij z 2 milijona tonami, poškodovali pa 700 ladij s 3 in pol milijona tonami. Sestrelili so 3100 sovražnihi letal s svojimi aeroplani, s topovi pa 3850, razen tega so nemški letalci sestrelili 155 balonov v Angliji. Uničeno je bilo 4000 sovražnikovih tankov in razen tega je topništvo uničilo 10 vojnihi, težko poškodovalo pa 30 vojnihi in trgovskih ladij sovražnika.

Italijani imajo uspehe v Afriki

Predvsem v Keniji.

Vdor Italijanov v Kenijo je zaenkrat kronan z uspehom z zavzetjem Bune, ki leži 90 km globoko v tej deželi, ki meri 582.000 kv. km. Italijani ugotavljajo, da postaja položaj Anglije v Afriki vedno slabši.

Na morju so Italijani napadli angleško brodovje z letali. Zadeli so eno matično ladjo za letala, eno križarko in en rušilec ter sestrelili 4 sovražna letala. Angleški zaporni ogenj ni mogel preprečiti tega junaškega nastopa italijanskih letalcev. Italijanska letala so nadalje metala bombe na Malto. Angleški napad v severni Italiji je ponesrečil, samo v Genovi sta bila ubita dva civilista.

Angleži v Gibraltarju

pročajo, da je dne 3. septembra priletelo na letališče v Gibraltarju 10 francoskih vojni letal iz francoskega Maroka. S tem se je število francoskih letal, ki so prešla na angleško stran, povečalo na 35.

Kaj se godi na mejah Romunije?

Nemške in italijanske motorizirane čete na mejah Romunije.

Reuter poroča:

Zaradi vesti, da se v Romuniji organizira odpor proti zasedbi severnega dela Transilvanije po madžarskih četah in ker je romunska vlada v težavnem položaju, sta nemška in italijanska vlada poslali na meje Romunije dve motorizirani diviziji in obenem sporočili romunski vladi, da bosta ti dve diviziji zasedli vso Romunijo, ako demonstracije proti Madžarski, Nemčiji in Italiji ne bodo prenehale.

Posebno velike so bile demonstracije v Cluju, kjer so demonstranti zahtevali odstop sedanje vlade in zvezo s SSSR. Govorniki so povdarjali, da je kapitulacija samo vlada, ne pa narod. Pred kraljevo palačo v Bukarešti so bili dne 2. septembra aretirane tri uniformirane osebe, od katerih je ena oddala 7 streliv na okno sobe kraljeve palače, kjer se je tedaj vršila seja ministrskega sveta pod predsedstvom kralja. Demonstranti so poškodovali radio oddajno postajo v Brašovu in telefonsko centralo v Bukarešti.

Dopisnik »Timesa« je potoval po severni Transilvaniji in videl romunske kmete, ki v naglici odvažajo svoje imetje ter pravijo, da raje izgube domove, kot pa svojo svobodo. Glavna parola predsednika kmečke stranke prof. dr. Maniuja, ki je vodja tega odpora je, da bodo kmetje na Madžarskem zopet postali tlačani, grofi pa lastniki vse zemlje.

Štirje generali so se odpovedali svojim položajem, eden izmed njih je izjavil, da se bo stavil na razpolago Angliji.

Kaj pa SSSR?

Reuter poroča, da so iz Moskve vprašali v Berlinu, kako naj si razlagajo pogodbo o jamstvu romunskih mej in da li se to jamstvo nanaša tudi na romunsko-rusko mejo. Tudi vest o pripravljenosti nemških in italijanskih divizij na romunski meji je vzbudila v Moskvi pozornost. Sicer pa bodo prihodnji dnevi pokazali, kakšno bo zadržanje Moskve v tem vprašanju.

Spopadi med Madžari in Romuni

Dasi bi smele madžarske čete pričeti zasedati odstopljeno romunsko ozemlje

še 5. septembra, so pa na nekaterih mestih vendarle že prekoračile mejo in je pri tej priliki prišlo do spopada z romunskimi obmejnimi orožniki. V teh bojih je bilo ubitih 9 romunskih orožnikov. Vojaštvo pa se je že umaknilo.

Po nekaterih vesteh izgleda, da bo prišlo ob priliki zasedbe odstopljenega ozemlja po Madžarih še do hudih spopadov z Madžari.

1.300.000 Romunov pod Madžarsko.

Iz Bukarešte javljajo, da bo Madžarska dobila z zasedenim ozemljem 2.609.000 prebivalcev, med njimi 1 milij. 304.903 Romunov (50 odstotkov), 968.054 (37,1 odst.) Madžarov, 72.000 (2,8 odst.) Nemcev, 148.649 (5,7 odst.) židov, 28.098 (1,1 odst.) Rusinov ter 87.184 (3,4 odst.) drugih narodov.

Madžari bodo postopoma zasedli odstopljeni del Transilvanije

Rok je določen od 5. do 13. septembra.

Kljub demonstracijam, ki se vrše po vseh mestih in večjih krajih proti vladi in sklepu kronskega sveta o odstopu severnega dela Transilvanije Madžarski, je romunska vlada odločena, da izpolni obveznosti, ki jih je sprejela s pristankom na razsodbo nemškega in italijanskega zunanjega ministra.

Madžarsko-romunska komisija, ki se je sestala, da nadzoruje izvedbo razsodbe, je dogovorila, da bodo Romuni pričeli izpraznjevati odstopljeno ozemlje dne 5. septembra in sicer postopoma, tako da bo zasedba vsega ozemlja po madžarski vojski zaključena dne 13. septembra.

Nemški in italijanski protest.

Ob priliki demonstracij v večjih mestih v Romuniji so demonstranti napadli tudi nemške in italijanske konzulate. V Brašovu (Klausenburg) so demonstranti nemški konzulat demolirali. Radi tega sta italijanski in nemški poslanik protestirala pri romunski vladi, ki je dogodke obžalovala in dala zagotovilo, da bodo krivci izsledeni ter kaznovani, škoda pa poravnana.

Podaljšanje volaške službe v kadru

Sprememba zakona o ustroju vojske.

Vlada je objavila uredbo o spremembi zakona o ustroju vojske. — Vojaška služba se podaljša od 18 na 24 mesecev. Pač pa je skrajšan rok službe za 3 mesece za člane Sokola, ako izpolnjujejo predpisane pogoje.

Dijaški rok je podaljšan od 9 na 12 mesecev. Dijaki, ki ne položijo predpisane izpita za častnike, služijo namesto 14 polnih 18 mesecev. Bogoslovci, ki so

služili doslej v kadru po 6 mesecev, bodo služili odslej 12 mesecev. Ako pa ne postanejo duhovniki, morajo še doslužiti 6 mesečni rok.

Skrajšane roka v kadru ni več. Dosedanji 9 mesečni rok, do katerega je imel pravico sin drugorojenec, ako je bil prvorojenec vojak, je podaljšan od 9 na 18 mesecev.

Vojaški obvezniki v inozemstvu, ki se

Doma in po svetu

RADI DRŽAVNEGA PRAZNIKA v petek, dne 6. septembra, bo »Delavska Politika« izšla šele v ponedeljek, dne 9. t. m., na kar opozarjamo tem potom vse cenjene naročnike s prošnjo, naj to vpoštevajo in ne reklamirajo lista.

Slovesno odkritje spomenika pokojnemu kralju Aleksandru se bo vršilo dne 6. septembra v Ljubljani. Pričakujejo, da bo prišlo k odkritju na desetisoče ljudstva iz vseh krajev Slovenije. Namen prirediteljev je, pripraviti ta dan veliko manifestacijo državne misli, ki naj v teh časih poudari na znotraj in na zunanjo enotnost in nedeljivost Jugoslavije. Poseben pomen bo imela prireditev tudi zato, ker bo tega dne imel mladi kralj Peter II. svoj 17. rojstni dan in stopil v 18. leto, torej v leto polnoletnosti, ko bo čez eno leto prevzel svoje vladarske pooble. — Za prireditev je dovoljena četrtinska vozna.

Minister vojske rezervistom. Ob obletnici vojne je objavil vojni minister naredbo, v kateri izreka vsem rezervistom, ki so bili v tem letu vpoklicani v vojaško službo in od katerih se mnogi z malimi presledki še vedno nahajajo pri vojakih, pohvalo in zahvalo za njih zvesto službovanje domovini. — Naredba zaključuje: »Ostanite tako dobri in odločni branilci naše mile domovine!«

»Hrvatski dnevnik« piše o reformah in pravi, da Hrvati točno znajo kaj hočejo. Toda svojo obnovo hočejo sami izvesti in ne žele dekretov od kod drugod, od ljudi, ki so mogoče celo politični prijatelji Hrvatov, toda ne pripadajo hrvatskemu narodu. — Na Hrvatskem premeščajo in odpusčajo učitelje ter profesorje. Na Hrvatskem sedaj na veliko premeščajo in odpusčajo profesorje in učitelje. Vse tiste, ki niso Hrvati, je banska uprava stavila na razpolago prosvetnemu ministru, to se pravi, da jih je odpustila.

Nadzorstvo cen blaga v nadrobni prodaji. Dne 30. avgusta 1940 je izšla v »Službenih Novinah« naredba o nadzorstvu cen v nadrobni prodaji. Urad za nadzorstvo cen lahko določi cene za nadrobno prodajo ali z maksimalnimi postavkami ali z določljivim odstotkom dobička. V ta namen tudi lahko pooblasti splošne uprave druge stopnje. Trgovci na drobno niso zavezani zahtevati odobritev cen. Če so cene določene, se blago v trgovinah ne sme prodajati dražje. Podrobnosti še izidejo.

Rekvizicija pšenice v Dravski banovini je poverjena eni sami gospodarski ustanovi, »Gospodarski zvezi« v Ljubljani. — Na Hrvatskem so dolgo časa razmišljali, ali bi naj poverili rekvizicijo gospodarsko ustanovi HSS »Gospodarsko Slogo«, naposled so prišli do zaključka, da to ne gre in so ustanovili banovinsko ustanovo »Pogod« v obliki kot je »Prizad«, ki je državna ustanova te vrste.

bodo do 27. leta prijavi našim diplomatskim zastopstvom in podpisali izjavo, da so pripravljene v slučaju mobilizacije in vojne slediti vpoklicu v vojaško službo, se ne bodo smatrali za ubežnike. — Le-ti se po dopolnjenim 27. letu ne bodo več pritegnili v službo v stalnem kadru.

1,2 milijona dolarjev za plačilo turškega bombaža je stavilo ravnateljstvo Narodne banke našim uvoznikom bombaža na razpolago. Vendar pa bombaža ne bo pred koncem septembra, kakor izjavljajo tekstilni tovarnarji. V SSSR pa pojde delegacija podjetnikov nakupovat bombaž šele sredi septembra.

V ministrstvu pripravljajo novo ureditev minimalnih mezd in sicer bodo povišali minimalno mezdo od din 2 na din 3 na uro.

Ukinitve nočnega dela v pekarnah. Z uvedbo enotnega »ljudskega« kruha, ki se bo prodajal šele drugi dan. Napravljen je tudi sklep, da se nočno delo v pekarnah ukine. Prepuščeno pa je policijskim oblastem, da lahko izjemoma dovolijo nočno delo.

Polemika o Narodni banki. Glede reform pri Narodni banki prihajata v poštev dve mnenji. Eno mnenje se zavzema za poddržavljenje Narodne banke in najširšo decentralizacijo, eno za njeno sedanje stanje, to je, status quo. Finančni minister doslej še ni podal nobenega svojega mnenja. V javnosti pa je močnejše prvo mnenje za poddržavljenje in decentralizacijo. Gospodarski krogi pa poudarjajo, da je treba v primeru reforme izvesti najožje prijateljsko sodelovanje z ostalimi bančnim gospodarstvom. Diskusija je zaključena in vsak čas lahko izide naredba o reformi.

Predlogi za mir. Iz Lisbone poroča Reuter, da je papež v resnici poslal nove mirovne predloge po Rooseveltovem osebnem odposlancu Taylorju v Washington. Zanimivo je, da ti predlogi prihajajo iz rimskega dela osvine, ker si tu najbolj žele miru, kajti po kapitulaciji Francije niso računali s tem, da se bo vojna nadaljevala. Ni pa seveda nobenih znakov, da bi Anglija sedaj popustila.

Zakaj Nemčija želi mir na jugovzhodu, je povedal nemški trgovinski minister Funk ob priliki otvoritve velesejma na Dunaju, rekel je: »Interes Nemčije pri sedanjih trgovini z jugovzhodom je sam po sebi zadosten razlog, da se tankaj ohrani mir.« V svojem govoru je nadalje omenil, da angleška blokada ne more zlomiti Nemčije, kajti iz SSSR in jugozapadnih držav je pritekla v Nemčijo cela reka blaga in življenjskih potrebščin.

Med zastopniki nemške in sovjetske vlade je bil po poročilu Tassa dne 31. avgusta dosežen in podpisan sporazum o nemško-ruskem obmejnem prometu v smislu pogodbe o prijateljstvu in razmejitvi z dne 28. septembra 1939. Pogajanja so trajala en mesec.

Koliko dobavlja Sovjetska Rusija petroleja Nemčiji? »Frankfurter Zeitung« poroča, da Nemčija ne odvaži iz Romunije vse nafte, ki ji je na razpolago, ampak jo pušča tam takšne množine, da so pričele naraščati zaloge. Ne odvažajo pa romunske nafte zaradi tega, ker manjka prevoznih sredstev in pa, ker železniške vozove raje uporablja za prevoz ruske nafte, ki v velikih množinah prihaja v Nemčijo.

Švica prepovedala politično propagando. Švicarski zvezni svet je izdal v uradnem glasilu uredbo, s katero prepoveduje vsako politično propagando. K temu je tudi v Švici delovanje političnih strank omejeno na minimum.

Zane Grey:

Mož iz gozda

Lokal je bil medlo razsvetljen, napolnjen z modrikasto meglo in je dišal po dimu. Dale je stal poleg vrat. Na tleh sta ležali dve človeški postavi. Mize in stoli so bili prevrnjeni; pisana, temnopolta, v škornje obuta, z zavihanimi rokavi in z usnjem opasana skupina mož se je gnetla ob nasprotni steni, z osupljenimi obrazi obrnjena proti točilni mizi. Krčmar Turner, ko zid bledega obraza, je stal z dvignjenima tresočima rokama na enem koncu, Carmichael pa je bil naslonjen ob sredino točilne mize. V pobešeni roki je držal samokres; iz njega se je še kadilo.

Z zasoplenim vzdihom se je Helen ozrla po Daleju. On jo je zagledal — in je stegnil roko za njo. In potem je pogledala človeka, ki je ležal na tleh, tik pred njenimi nogami. Bil je Jeff Mulvey — nekdanji nadzornik njenega strical Poteze njegovega obraza so nudile strahovit pogled. Kadeč se samokres je ležal poleg njegove negibne roke. Oni drugi je pa padel na obraz. Njegova obleka je razodevala Mehikanca. Ni bil še mrtev. Potem je začutila Helen, da jo je objela Dalejeva roka in pogledala je še dalje, ker ni mogla drugače, pogledala je proti ne navadni postavi, ki je slonel ob točilni mizi, — proti mlademu možu, ki ji je v stiski ostal tako zvest prijatelj, — ozrla se je po tem priprostem, odkritosrčnem ljubčku svoje sestre.

Zdaj pa je videla moža, — divjega, bledega, razcapljenega, v njegovih potezah je bilo čitati smrtno odločnost, — strašno, uničujočo silo. S svojim levim laktom se je naslanjal ob točilno mizo in držal v

148

roki kozarec rdečega žganja. Veliki samokres mu je v drugi roki počival tako trdno in ravno, kakor da je z njim zraščeno.

»Na pogin Beasleyu, mehikanskemu mešancu in njegovi bandi!«

Carmichael je pil, medtem ko je njegov plameneči pogled krotil može; potem pa je z besno kretnjo in strašno jezo, zalučal kozarec na tla v trzajočo se postavbo še vedno živečega Mehikanca.

Helen je čutila, da ji noge odpovedujejo. Stemnilo se ji je pred očmi in vse okrog nje se je pogreznilo v temo. Ni več videla Daleja, čeprav je vedela da jo drži. Onesvestila se je.

Petinvdajseto poglavje.

Las Vegas Carmichael je bil plod svoje dobe. — Teksaska »os«, stara Chisholmska steza, po kateri so se velike črede govedi gonile proti severu, utrdba Dodge, kjer so se cowboyji spoprijemali s kvartalskimi goljufi, — ti pusti in divji kraji so vtisnili svoj žig Carmichaelovemu značaju. Biti doma iz Teksasa, se pravi, izhajati iz rodu bojevnikov. In življenje cowboyja je bilo naporno, divje, nasilniško in največkrat zelo kratko. Izjema so bili le redki srečnejši in možje, ki so znali vedno kot prvi pograbit za samokres; klatili so se od juga proti severu in zapadu in so nosili seboj drzni, neustrašeni, viteški in jedki duh, ki je bil tako značilen za može njihove vrste.

Pionirji in živinorejci v obmejnih pokrajinah ne bi nikoli napravili zapada znosnega in vrednega bivanja v njem, če bi ne bilo teh divjih cowboyjev, teh blazno pijočih, blazno jahajočih in blazno živečih

stepnih jahačev, teh hrabrih, lakoničnih in priprostitih mladih mož, ki jih ni ničesar spravilo v zadrego, katerih kri je bila ko ogenj in ki so vsaki nevarnosti in smrti s čudovitim in strašnim izzivanjem stopali pred oči.

Las Vegas je podil svojega konja od kože vdove Cassove proti Turnerjevi krčmi in kopita vzpodbojene živali so s truščem odrinila vrata v lokal. Las Vegasov vstop je bil prav za prav skok iz sedla. Potem je obstal med na stečaj odprtimi vrati, medtem ko je njegov konj kopal s kopiti, prhal in se vzpenjal pred pražom na zadnje noge. Vsi možje, navzoči v krčmi, ki so videli kako je Las Vegas planil v lokal, so vedeli kaj to pomeni. Niti strela z jasnega ne bi mogla te pijoče, kvartajoče in klepetave družbe tako hitro pripraviti k molku. Sorodna čustva so spoznala značaj novega prišleca in so ugani, čemu je prišel. Kratko sekundo je v modrikasto zameglenem prostoru zavladala popolna tišina, potem pa je bilo slišati kako so dihal, se začeli gibati, odskočili in slišati je bilo ropot odtravanja stolov.

Iskreče oči cowboyja so bliskale sem in tja in so se končno ustavile na Mulveyju in njegovih mehikskih spremljevalcih. Ta pogled je zvalil dvojico iz ostale družbe in nenadno, burno umikanje mož je bilo najboljši dokaz, da je ta pogled učinkoval. Mulvey in njegov ovčji pastir sta ostala sama sredi lokala.

»Kako ti gre, Jack? Kje pa je tvoj bos?« je vprašal Las Vegas. Njegov glas je zvenel hladno, prijazno, njegovo obnašanje je bilo neprisiljeno, naravno; a nek poseben izraz v njegovih potezah je povzročil, da je Mulvey pobledel in Mehikančeva lica so postala zelena.

Za konzorcij izdaja in urejuje AdolF Jelen v Mariboru. — Tiska Ljudska tiskarna d. d v Mariboru, predstavnik Viktor Eržen v Mariboru.